

ВНЕСОК М. З. КОТА В ТЕОРІЮ І ПРАКТИКУ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ШКОЛИ

*Супрун Д. М., д. п. н., професорка, професорка кафедри психології та педагогіки
Національної академії Національної гвардії України*

*Супрун М. О., д. п. н., професор, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова*

*Гладченко І.В., к. п. н., старший науковий співробітник відділу освіти
дітей з порушеннями інтелектуального розвитку Інституту*

спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України;

Кондратенко В. О., к. п. н., доцентка кафедри початкової і спеціальної освіти

Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Колись ще в студентські роки у розмові із нашим Вчителем – Миколою Захаровичем Котом (14.04 1942-16.04. 2018) він зазначив, що істинним девізом його життя є слова нашого класика поетичного слова Максима Тадейовича Рильського «...ми працюємо любимо, що в творчість перейшла». Дійсно, праця й творчість є тим єдиним нерозривним цілим, що супроводжували його по всій життєвій дорозі.

Народившись у селі Жукин на Київщині в буремні часи фашистської навали, Микола ще з дитинства увібрав в серце заповіт матері: «Живи з Добром!». Йому й слідує він повсякчасно. Залишившись без героя-батька, який загинув за Вітчизну, син всі роки беріг пам'ять про нього та свою матір, яку він завжди ніжно називав «матінко»... Захару Гавриловичу і Марфі Зінов'євні було завжди за що гордитися сином.

Постійно прагнучі до пошуку себе в творчості і в педагогічній сфері Микола одночасно здобував освіту у двох столичних виші – Інституті культури і мистецтв імені О. Є. Корнійчука та в Київському державному педагогічному інституті імені О. М. Горького. Закінчивши у 1973 році дефектологічний факультет, він у тому ж році прийшов працювати на посаду завідувача лабораторії кафедри технічних засобів навчання КДПІ імені О. М. Горького. Із 1982 року його життя пов'язане із кафедрою психокорекційної педагогіки на якій пройшов шлях від асистента до

доцента. В 1991 році, за наукового керівництва професора В. М. Синьова, М. З. Кот захистив кандидатську дисертацію «Удосконалення підготовки вчителя професійно-трудового навчання допоміжних шкіл». Принагідно зазначимо, що результати наукових досліджень нашого Вчителя знайшли свій розвиток в низці наших публікацій, а також чисельної кагорти інших науковців [4; 6; 7; 8 та ін.].

Вбачаючи у найрізноманітнішому долучені до різнопланового трудового навчання одну із запорок успішної соціалізації учня допоміжної школи, М.З. Кот спільно зі своїми Вчителями й колегами В.І. Бондарем, В.М. Синьовим, Г.М. Мерсіяною всі роки тримав в полі зору процес розробки теорії та методики трудового навчання дітей із особливостями інтелектуального розвитку. За понад півстолітній період вивчення і вдосконалення трудового навчання учнів спеціальної школи науковці ґрунтовно розробили його методологічні засади та методику впровадження у навчальний процес закладів освіти корекційно-орієнтованого трудового навчання. Вони всіляко відстоювали ідею започаткування в старших класах спеціальної школи професійно-орієнтованого трудового навчання. Варто зазначити, що в 70-80 роки 20 ст. це стало реальністю. Окрім отримання робітничих професій в самій спеціальній школі її кращі випускники мали змогу навчатися в окремих групах професійно-технічних училищ базових підприємств, в яких вони поглиблено опановували майбутньою професією. Це ставало дійсно соціальною гарантією для їхнього входження в доросле життя. Більшість із випускників працевлаштовувалися на самих базових підприємствах і працювали там все своє трудове життя. Вважаємо, що й на сьогодні важливо повернутися до перегляду методологічних підходів до організації трудового навчання в сучасній спеціальній школі для учнів із порушенням інтелектуального розвитку.

Ініціатива академіка Віталія Івановича Бондаря стосовно створення робочої групи із реформування трудового навчання учнів зазначеного типу шкіл є надзвичайно на часі й має бути всіляко підтримана освітянською спільнотою.

Цілком слушно наголошуючи на ролі педагога-дефектолога у досягненні мети виховання й навчання особливої дитини, М.З. Кот багато зусиль приклав до підготовки майбутніх вчителів трудового навчання на дефектологічному

факультеті КДПІ ім. М.О. Горького. Розроблене ним науково-методичне забезпечення методики викладання трудового навчання в допоміжній школі й на сьогодні є запитаним в навчальному процесі сучасного факультету спеціальної та інклюзивної освіти УДУ імені Михайла Драгоманова [9].

Багато теоретико-практичного значимого було зроблено М.З. Котом для підготовки фахівців із методики виховної роботи спеціальної школи. Пріоритетним в цьому напрямі роботи він вбачав трудове виховання учнів та профорієнтаційну роботу із випускниками спеціальних шкіл.

Наш Вчитель – академік В.М. Синьов та колектив факультету всіляко прагне до збереження та поширення ідей провідних своїх викладачів та випускників, серед яких ім'я М.З. Кота займає належне місце.

Багаторічна праця шановного ветерана університету відзначена чисельними державними та освітянськими нагородами. Всі роки роботи знаменувалися високою громадянською позицією нашого колеги. Багато років він очолював Раду Ветеранів НПУ імені М. П. Драгоманова, був членом Вчених Рад факультету і університету. Турбота про людей, які віддали все життя служінню державі на освітянській ниві стало сутністю життя Шановного Миколи Захаровича.

Викликає захоплення незгасаючим дослідницьким запалом педагога в найрізноманітніших сферах людського пізнання. Так, набула широкого розголосу серед краєзнавців його смілива наукова розвідка про одну із неймовірних світових загадок – музею під відкритим небом на Запоріжжі «Кам'яна могила». Читаючи матеріали цього та інших його краєзнавчих досліджень, щиро дивуєшся широті діапазону науково-творчих устремлінь нашого Вчителя і колеги [1; 2; 3].

До останньої хвилини життя Микола Захарович жив прагненнями якомога повніше реалізувати свій Талант педагога, науковця, музиканта... Прагнув зберегти пам'ять про свою Наталочку, з якою виховали двох прекрасних дітей... В його науковому доробку понад двісті наукових праць, за якими навчаються аспіранти і студенти. Навчальні посібники і методичні розробки вченого знайшли своє належне місце на полицях бібліотек педагогічних вишів та методичних кабінетів спеціальних закладів освіти.

Список використаних джерел

1. Альонкіна Н. П. М. З. Кот. Внесок викладачів кафедри психокорекційної педагогіки у розвиток історії вітчизняної корекційної освіти: навчальний посібник / За редакцією І. П. Колесника, Г. С. Піонтківської. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. С. 242-245.
2. Тарасова Н. І. М. З. Кот: бібліографічний покажчик. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. 58 с.
3. Кот М. З. Загадки Кам'яної могили. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2014. №1–4. С. 141-149.
4. Гладченко І. В., Супрун М. О. До 75-річчя від дня народження професора І. П. Колесника. *Особлива дитина: навчання і виховання*, №1, 2017. С. 87-88.
5. Гладченко І. В., Супрун М. О. Учитель учителів. Пам'яті колеги. *Дефектолог*, 2017. №11 (131). С. 25-26.
6. Гладченко І. В., Супрун М. О. Вчитель вчителів (до 75-річчя від дня народження професора І. П. Колесника). *Корекційна педагогіка*, 2017. №1. С. 26-28.
7. Гладченко І. В., Супрун М. О. Вчитель вчителів. *Теорія і практика спеціальної педагогіки та психології: Збірник наукових праць: Вип. 9. ІСП НАПН України*, 2018. С.17-21.
8. Колесник І.П. Супрун М.О. Нарис життя і науково-педагогічної діяльності М. З. Кота (до 75-річчя від дня народження). *Корекційна педагогіка*, 2017. №1. С. 25-26.
9. Супрун М. О., Супрун Д. М. Внесок Г.М. Мерсіянової в започаткуванні ідей із підготовки кваліфікованих робітників із випускників спеціальних шкіл. *Інноваційні підходи до підготовки кваліфікованих робітників: технології, методики, перспективний досвід* : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю (30 вересня 2024 року). БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України / упорядники: І. Кучеренко, М. Жук, О. Лебідь та інші. За заг. ред. Іренеуш Жуховський, Ірина Кучеренко, Зоя Шарлович. Видавництво: MANS w Łomży, Біла Церква - Ломжа, 2024. С. 186-190.